

staletí křesťanství příležitost přiznat se nejen ke své metodě, ale i odpovědět na otázky, co si od ní slibuje, kam jí míří, k čemu je vlastně celá historikova práce a o čem vypovídá. Češka zde vystupuje jako realista s příslušnou dávkou (metodologické) skepse, která se ale s jistotou zastaví před nespornými lidskými hodnotami. A tak nakonec Josefa Češku poznáváme jako humanistu – jak se také na klasického filologa sluší.

Nemáme před sebou v pravém slova smyslu populární publikaci. Spíš poměrně náročný kulturněhistorický vý-

klad o nesnadném jevu v nesnadné době, tedy v žádném případě příliš snadné čtení. Doporučíme je vysokoškolským studentům i dalším vážným a již poučným zájemcům o filozofii, historii a teologii, a nejen o ně. – Závěrem se vrátím k úvodnímu odstavci této recenze: tradiční klasická filologie uvykla označovat dobu, o níž se zde pojednává, jako „úpadkové období Říma“ – knížka, která před námi leží, je jednou z těch, které vypovídají o tom, že je to označení ne-li špatné, pak rozhodně aspoň jednostranné.

Jana Nechutová

VŠEOBECNÁ MORÁLNÍ TEOLOGIE

Helmut Weber, Všeobecná morální teologie, Vyšehrad, Zvon, Praha 1998 stran 366, doporučená cena 270 Kč.

Z vydavatelského domu Vyšehrad ve spolupráci s českým katolickým nakladatelstvím Zvon vzešla v minulém roce významná publikace z oblasti etiky. Na 350 stránkách hutného textu, opatřeného více jak pěti sty poznámkami, bohatým rejstříkem věcným i osob, zevrubným obsahem i Slovem k českému čtenáři z pera ThDr. *Oto Mádra* v úvodu knihy, dostáváme do ruky poučený, metodicky utřídný vhled do problému klasické i soudobé morální teologie.

Autor, který přednášel tento obor na univerzitě v Trevíru po dlouhá desetiletí, přednáší látku s promyšleným metodickým plánem. Ve čtyřech kapitolách, v nichž se nejprve obírá biblickým základem (étos a etika Starého a Nového zákona), pak v druhé kapitole mravním nárokem; třetí kapitola se soustřeďuje

na vnímání mravního požadavku ve svědomí a poslední kapitola odpovědi na mravní požadavek.

Uvnitř jednotlivých kapitol uplatňuje Weber jednotné členění výkladu nejprve na oblast Starého a Nového zákona, přejde k pavlovské literatuře, zmíní pojednání dané otázky v patristice, scholastickém i pozdějším období, kam zařadí např. v III. kapitole i rozsáhlejší pasáž o pojetí svědomí v reformaci, zejména u M. Luthera. Z moderních proudů se soustřeďuje povýtce na kritické analýzy autorů z oblasti psychologie (Freud, Jung, Adler), nevyhýbá se však ani kratším zmínkám o klasické německé i současné existenciální filozofii s jejich dopady na mravní problematiku. Sympatické je, že se pokaždé snaží vyložit stanovisko partnerů, s ni-

miž vstupuje v rozhovor, na výšinách jejich argumentace a to i tehdy, když s nimi nesouhlasí. Jeho „pro“ a „proti“ nutí čtenáře, aby sám zaujal stanovisko. Oceníme i jeho pokus o syntézu mezi tím, co k nám přechází z tradice a novým pohledem, vždy po kritickém ohledání.

Kniha je prodechnuta ekumenickým duchem. Weber, jak se zdá, do značné míry přejímá exegetické výtěžky jak tradiční protestantské tvorby, tak i katolické biblické vědy, která se v posledních desetiletích orientuje tímž směrem. Na některých místech nezakrývá ani nutnost větší obezřetnosti při formulaci základních mravních norem, i když tak činí spíše pod vlivem důrazů a přístupů moderních mimokřesťanských etiků, než z vnitřních zdrojů bohosloví samého. To je patrné jak v pojednání o svědomí (psychoanalytické objevy), tak i v zhodnocení tzv. situační etiky.

Plně v „objetí“ (nikoliv však „zajetí“) katolické tradice zůstává autor v otázce přirozeného zákona. Té věnuje značnou pozornost v II. kapitole od str. 96–121. Jeho vývody jsou nicméně poučné i pro evangelicky orientovaného čtenáře. Zvláště je si třeba všimnout okolnosti, že po otřesech obou světových válek a dvou totalitních systémů idea přirozenosti, přirozeného zákona, jak se zdá, začíná znovu přitahovat pozornost jak právníků, tak i etiků a konec konců i širší pospolitosti. Weber však ví i problematičnosti této ideje, jak to formuluje v závěru svých výkladů této kapitoly.

Knihu lze doporučit jak studentům bohosloví, tak i farářům, pracovníkům v sociální oblasti, v diakonii, přemýšlivým lidem vůbec. V době mravního relativismu a hledání měřítek odpověd-

ného rozhodování v osobní i společenské rovině poslouží Weberova kniha znamenitě.

Mám-li přičinit i několik kritických poznámek, připomenu, že se autor ke škodě věci vyhnul výslovné konfrontaci s postmoderní mentalitou, která právě v mravní oblasti patří k problémům nejnáročnějším. Podobně jsem postrádal soustředěnější pohled na *ekologickou a sociální etiku*. Občasné zmínky, roztroušené tu a tam v textu (např. str. 121, 156, resp. 42, 53, 69), nestačí. A přitom právě v biblické rovině, k níž se autor vztahuje při analýzách dalších etických problémů (svědomí, norma, příkaz, Kázání na hoře, Dekalog a další) by našel celou řadu závažných textů. I když jde ve Weberově práci *všeobecnou* morální teologii a nemohl se proto z povahy věci dotknout ze široka jednotlivých mravních témat (kromě těch, které považuje za podstatná), čtenář postrádá i skrovnější dotyk s problémy, jako jsou: sebevražda, eutanázie, závislost na drogách, homosexualita, – problémy, které zaměstnávají mysl občanské veřejnosti, církvi i theologů v posledních letech víc než dost.

Překlad knihy by podle mého soudu při druhém vydání vyžadoval revize. Skoro na každé stránce se najdou menší či větší nepřesnosti a stylistické kostrbatosti. Jeden příklad za všechny: uprostřed na str. 49 čteme: „přislíbení“, ale daleko případněji, a dnes už takřka vžitým termínem, lze překládat: zaslíbení. A věta: „...slova adresovaná učedníkům ve chvíli jejich *rozestání*...“ také nezní nejsličněji.

Publikace je opatřena tvrdým obalem, pěkně vytištěna, s doporučenou cenou Kč 270.

J. S. Trojan